

PALANGOS BOTANIKOS PARKAS

DANGUOLĖ ŽELVYTĖ

Adresas: Vytauto g. 15, LT-00134 Palanga
Tel.: (8–460) 49 270, 49 271
El. paštas botanikosparkas@takas.lt
Leidinys internete <http://www.pgm.lt>

Danutės Mukienės nuotrauka



Lietuvos pajūryje garsiausias ir labiausiai lankomas – peizažinis Palangos botanikos parkas, kuris anksčiau Birutos vardu vadintas. Jis grafų Felikso ir Antaninos Tiškevičių rūpesčiu įkurtas 1895–1898 m. senojo Šventojo Birutės parko teritorijoje, prie statomų neorenesansinio stiliaus rūmų (projekto autorius Franzas Heinrichas Schwechtenas), kuriuose nuo 1963 m. veikia Palangos gintaro muziejus. Simboline parko, kaip ir rūmų, įkūrimo data laikomi 1897 m. Parko plano projekto autorius – garsus prancūzas architektas Édouardas Francois André (1840–1911), kuris kartu su sūnumi René Édouardu André (1867–1942) kelias vasaras praleido Palangoje ir pats vadovavo parko įkūrimo darbams. Tuo laiku čia dirbo ir iš Belgijos atvykęs parkų želdintojas Buysenas de Coulonas.

Dabar parkas užima daugiau negu 100 ha. Jam priklausančys plažiai jūros pakrante driekiasi 1,5 km.

Išryškinant parko peizažų kontrastus, apie parko rūmus suplanuotos reguliarios erdvės. Prieš šiaurinį fasadą – didysis parteris, į kurį nusileidžiama laiptais. Jame įrengti gėlynai ir fontanas, stovi 1993 m. atstatyta „Laiminančio Kristaus“ skulptūra (pirmosios autorius nežinomas, atstatytosios – Stasys Žirgulis). Iš pietų pusės rūmus juosia pusapvalės formos rožynas, kuris taip pat laiptais sujungtas su rūmų terasomis. Rožyne stovi iš Vilkėnų dvaro (Šilutės r.) 1983 m. atvežta 1913 m. sukurta Huberto Louis Noelio skulptūra „Rebeka“ („Vandens nešėja“).

Kuriant parką, formuojant ir išlyginant rūmų terasą, nemažai žemės paimta iš netoliese buvusios pelkės, o jos vietoje įrengtas lankytojų pamėgtas, vaizdingas parko pirmasis tvenkinys ir sala.

Tiek kuriant parką, tiek ir dabar jo pagrindą sudaro reliktinis pušynas, o vyraujanti parko medynų rūšis – pušis. Retesnius medelius grafai Tiškevičiai į Palangą buvo atsivežę iš Berlyno, Karaliaučiaus, kelių kitų Europos botanikos sodų. Drėgnesnėse parko vietose auga juodalksnių ir eglių medynai. Introdukuotų sumedėjusių augalų parke yra išlikę apie 250 rūšių iš pirminio 500 taksonų asortimento.

Parkas yra išsaugojęs É. F. André sukurtą parko dvasią. Ma-

loniai nuteikia meistriškai išvedžioti takai, gėlynų gausa, puikiai formuojamos parko erdvės ir peizažai. Parko teritorijoje – legendomis apipintas Birutės kalnas, ant kurios stovi 1869 m. pastatyta mūrinė koplyčia (projektavo Rygos architektas H. Meyers), o jos papėdėje – grafienės Antaninos Tiškevičienės rūpesčiu Prancūzijos Lurdo grotos pavyzdžiu 1898–1900 m. įrengta Palangos Lurdo grotą. Priešais ją, kiek į šiaurę, – kita pakiluma, simboliškai Mažosios Birutėlės vardu vadinama.

Iš viso Palangos botanikos parko teritorijoje yra 8 įvairios paskirties pastatai, 10 skulptūrų, tarp jų ir garsioji „Eglė žalčių karalienė“ (skulpt. Robertas Antinis vyresnysis), „Tau, Birute“ (skulpt. Konstancija Petrikaitė-Tulienė), „Laiminantis Kristus“ (skulptorius nežinomas). 2006 m. prie įėjimo į parką pastatytas paminklas parko kūrėjui Édouardui Francois André.

Parke yra įrengta laistymo sistema, dekoratyvinis apšvietimas. Tvarkant pietinę dalį, kuri pereina į miško parką, įrengtas naujas, panašaus dydžio kaip ir senasis, tvenkinys. Šioje parko dalyje suformuoti nauji takai, aikštelės ir želdiniai.

Ūkinėje zonoje esančiuose stacionariuose šiltnamiuose ir atviruose žemės plotuose auginamos įvairių rūšių gėlės, dekoratyviniai medeliai. Jie naudojami atnaujinant parko gėlynus, alpinariumus, dalis jų parduodama.

Visam Palangos parko ansamblui kartu su rūmais ir sodininko nameliu 1963 m. sausio 21 d. suteiktas architektūros paminklo statusas.

Pastaraisiais metais išradingai tvarkomos erdvės netoli mažojo parterio esančioje ūkinėje parko zonoje. Administracinio pastato kiemas aptvertas tvora, čia įrengti parke auginamų augalų ekspoziciniai plotai. Jie suteikė šiam parko kampeliui grožio, nuolat pritraukia daug lankytojų. Jų dėmesį patraukia ir parko ūkinėje zonoje auginami dekoratyvūs paukščiai.

Galingi medžiai paslaptinai gaubia apie 100 m į piečiau nuo rūmų esantį Žemaičių kalnelį (XIV–XV a. senkapius) ir šalimais esančią senovinės gyvenvietės vietą. Prie jų stovi senasis „Laiminančio Kristaus“ skulptūros postamentas.